

Projekt ma na celu pogłębioną ocenę zakresu oraz sposobów prowadzenia edukacji o dziedzictwie archeologicznym w społecznościach lokalnych, a także stopnia ujęcia potencjału tego dziedzictwa w dokumentach rozwojowych gmin polskich. Z badań wiadomo, że dziedzictwo archeologiczne należy do najmniej zrozumiałych, a więc najmniej interesujących dla Polaków. Przekłada się to niską rolę, jaką w rozwoju lokalnym odgrywa dziedzictwo archeologiczne oraz niezrozumienie konieczności jego ochrony i mądrego zarządzania. Tymczasem jest to bogaty i zróżnicowany zasób, który może być istotnym czynnikiem efektywnie prowadzonej polityki lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Niestety, edukacja o dziedzictwie archeologicznym nie jest prowadzona w Polsce w systematyczny sposób. Nie przeprowadzono do tej pory pogłębionych badań, które pozwoliłyby ocenić stan takiej edukacji - czy i w jaki sposób jest ona podejmowana oraz przez jakie podmioty. Nie wiadomo także, jakie efekty przynoszą prowadzone działania edukacyjne, ani czy są one ujmowane przez samorządy lokalne w dokumentach wyznaczających kierunki rozwoju gmin. Proponowany projekt zamierza wypełnić te luki poprzez zbadanie i określenie warunków do prowadzenia skutecznej edukacji o dziedzictwie archeologicznym, opartej na wiedzy i wdrażanej w systemowy sposób.

Zadania zaplanowane w trakcie realizacji projektu mają - krok po kroku - nakreślić obraz badanego zagadnienia, zaczynając od ogólnej oceny zagadnień związanych z edukacją o dziedzictwie archeologicznym w skali wszystkich gmin w Polsce, do studiów przypadku trzech wybranych gmin, które pozwolą na szczegółowe przyjrzenie się temu zagadnieniu. Badania stanowią próbę udzielenia odpowiedzi na takie pytania badawcze, jak: (1) czy i jak rozumiana jest lokalna edukacja o dziedzictwie archeologicznym w Polsce, oraz przez kogo i w jaki sposób jest prowadzona; (2) czy i w jaki sposób edukacja archeologiczna ujmowana jest w strategiach lokalnych oraz dokumentach strategicznych i wdrażana w działaniach rozwojowych gmin; (3) jakie braki występują w tym zakresie oraz (4) czy i jakie działania są podejmowane w celu minimalizowania tych braków.

Próba zilustrowania ogólniejszych zagadnień związanych z edukacją o dziedzictwie archeologicznym zostanie podjęta na podstawie badań ankietowych wszystkich gmin w Polsce (metodą ankiety internetowej CAWI), wywiadów pogłębionych z pracownikami służb konserwatorskich, dotyczących charakterystyki zasobu dziedzictwa archeologicznego w województwach polskich, pogłębionej analizy odpowiednich dokumentów strategicznych wybranych gmin oraz ujmowania dziedzictwa archeologicznego w celach i działaniach rozwojowych. Następnie wyniki tych badań posłużą do wyboru trzech gmin do szczegółowych analiz - przeprowadzone zostaną w nich wywiady pogłębione, m.in. z urzędnikami odpowiedzialnymi za tworzenie i wdrażanie poszczególnych dokumentów strategicznych, z kierownikami ośrodków kultury, nauczycielami czy pracownikami muzeów. Studia przypadków pozwolą na stworzenie szczegółowego obrazu prowadzonej w wybranych gminach edukacji o dziedzictwie archeologicznym, stopnia zaawansowania w prowadzeniu takiej działalności i ujmowania jej w politykach rozwojowych. Ważnym elementem będzie zidentyfikowanie istniejących luk w tych działaniach i ich ewentualnych przyczyn oraz wskazanie sposobów minimalizowania ich negatywnych efektów.

Ze względu na specyfikę adresowanego w projekcie problemu badawczego, w celu jego rozwiązania wykorzystane zostaną metody i narzędzia badawcze, charakterystyczne dla nauk społecznych. Zaplanowane zostały zarówno badania ilościowe (internetowe ankiety CAWI), jak również jakościowe - wywiady pogłębione, zogniskowane wywiady grupowe, oraz analiza literatury przedmiotu, dokumentów strategicznych oraz danych statystycznych. Niemniej, ich wykorzystanie posłuży realizacji aktualnych celów współczesnej archeologii, w efekcie zaś przyczyni się nie tylko do poniesienia świadomości społecznej na temat dziedzictwa archeologicznego, lecz również do jego efektywnego zarządzania, ochrony i wykorzystania.